Palmira Puig

Perspectives revelades

MORERA.
Museu d'Art Modern i Contemporani de Lleida

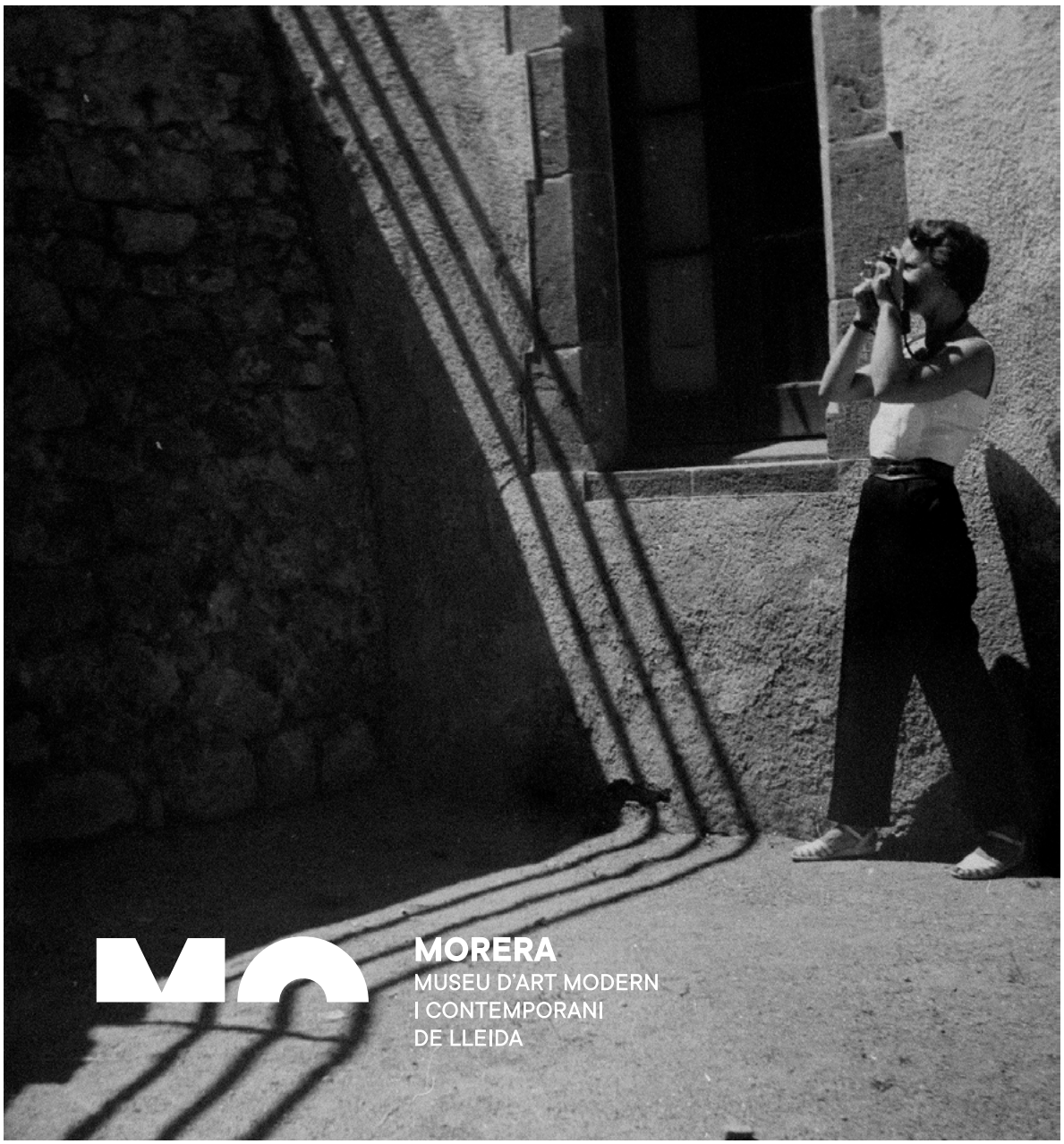

Palmira Puig

Perspectives revelades

Projecte expositiu a càrrec de:

Rocio Santa Cruz i Jesús Navarro

Amb la col·laboració de:

Toni Ricart

El MORERA. Museu d'Art Modern i Contemporani de Lleida presenta una exposició retrospectiva dedicada a Palmira Puig Ximenez (Tàrrega, Lleida, 1912 - Barcelona, 1979), una de les principals fotògrafes catalanes a l'exili, a través d'una acurada selecció fotografies i material documental que abasten la seva trajectòria des de principis dels anys trenta, acompanyades de fotografies del seu espòs i també fotògraf Marcel Giró i de treballs d'altres companys/es del context brasiler.

Palmira Puig (Tàrrega, Lleida, 1912 - Barcelona, 1979),

Palmira Puig, coneguda també al Brasil com Palmira Giró va néixer el 1912 a Tàrrega (Lleida), en una família de forta tradició cultural i intel·lectual. Va estudiar peritatge mercantil i durant la Guerra Civil va col·laborar amb la Generalitat de Catalunya.

El 1942 es va casar per poders amb Marcel Giró (Badalona, 1913 - Mira-sol, 2011) i el mateix any va viatjar a Colòmbia per reunir-se amb ell. Poc després es van instal·lar a São Paulo, on van viure durant 30 anys. Al Brasil Marcel Giró va reprendre la seva afició per la fotografia i al 1953 van obrir el l'Estúdio Giró. Tots dos van ser membres destacat del que es va conèixer com a Escuela Paulista. Aquest moviment, pioner de la fotografia moderna al Brasil va néixer al voltant del Foto Cine Club Bandeirante, als anys 50, Aquest grup va començar a qüestionar-se el pictorialisme i va incorporar l'estètica moderna a la fotografia brasilera.

Palmira Puig va ser, el 1956, la primera dona acceptada com a membre del Foto Cine Clube Bandeirante de Sao Paulo, i hi va exposar algunes de les seves fotografies, juntament amb Gertrudes Altschul, Menha S. Polacow, Barbara Mors i Dulce G. Carneiro. L'obra de Palmira Puig-Giró s'articula en l'experimentació i audàcia del tractament que atorgava a les seves imatges en blanc i negre. El corpus més important de la seva obra es caracteritza per la poesia i l'elegància de les natures mortes, paisatges i retrats. Una gran delicadesa amara sempre les seves fotografies. La figura humana i el seu entorn s'inscriuen en el nou figurativisme que sorgí, a finals dels anys cinquanta, a l'Escola Paulista.

Palmira Puig va ser una fotògrafa catalana que va viure al Brasil, on va formar part del Foto Cine Clube Bandeirante. Més enllà de la seva tasca de publicista a l'Estúdio Giró juntament amb el seu marit i també fotògraf Marcel Giró, Puig va desenvolupar una fotografia que cercava l'expressió artística amb un llenguatge propi.

La seva obra ha estat integrada en importants col·leccions internacionals. El MoMA (New York) ha inclòs les seves fotografies en l'exhibició Fotoclubismo: Brazilian Modernist Photography, 1946–1964 des de maig a setembre 2021 i forma part de la col·lecció Nacional de Fotografia de La Generalitat de Catalunya i de les col·leccions del MORERA. Museu d'Art Modern i Contemporani de Lleida.

Crèdits

Organitza i produeix
MORERA. Museu d'Art Modern i Contemporani de Lleida

Comissaris
Jesús Navarro i Rocio Santa Cruz

Assessoria documental
Toni Ricart

Dates
Del 16 d'octubre de 2025 a l'1 de febrer de 2026

MORERA. Museu d'Art Modern i Contemporani de Lleida
Exposició temporal.

Àmbits expositius

1. La Tàrrega republicana i el viatge a l'exili

2. Fotoclubismo. La fotografia moderna al Brasil i el Foto-Cine Clube Bandeirante

**3. Palmira Puig i Marcel Giró. Un tàndem creatiu.
El viatge a Eivissa**

4. L'Estudi Giró

5. L'obra de Palmira Puig

1. La Tàrrega republicana i el viatge a l'exili

Palmira Puig Ximénez nasqué el 13 de març de 1912 a Tàrrega, al seu domicili, en el si d'una família il·lustre de destacada tradició intel·lectual, cultural i progressista.

Malgrat els moments convulsos que li tocà viure, la família sempre mirà de mantenir-se unida. Tots els germans Puig-Ximénez tingueren accés a l'educació i cursaren estudis superiors que combinaren amb una implicació molt activa en àmbits socials i culturals diversos de la ciutat, i també, seguint la tendència marcada pels predecessors, en política durant els anys de la Segona República i la Guerra Civil, fet que els dugué també a ampliar la xarxa de relacions de la família dins i fora de Tàrrega.

Palmira fou, de fet, el membre de la família Puig que més hi figurà, sobretot en relació amb el seu activisme polític, vinculat amb les lluites socials i feministes del moment.

El poc que de moment s'ha pogut documentar de la joventut de la parella, abans de la guerra, revela el seu interès per l'esport, l'activisme polític i, també, per la fotografia, en ple auge dels circuits amateurs. A Palmira Puig, al seu torn aficionada al tenis, l'interès per la fotografia li devia venir del germà gran, que compartia laboratori fotogràfic precisament amb aquell excursionista inquiet de Badalona, de qui la noia no tardaria a fer-se inseparable. Filla d'un congressista republicà, havia crescut en un entorn culte i compromès que li permetria estudiar peritatge mercantil, impulsar el grup femení d'Esquerra Republicana a Tàrrega i col·laborar amb la Generalitat durant la República i la guerra.

Marcel Giró. (Palmira Puig) c. 1935

Marcel Giró. (Palmira Puig) c. 1935

Marcel Giró. (Palmira Puig) c. 1935

Marcel Giró. *Sem título*, c. 1930

Marcel Giró. *Sem título*, c. 1930

Marcel Giró. *Sem título*, c. 1933

Primera foto juntos

«Em vaig casar per poders amb la meva muller. Ella era secretària d'Esquerra Republicana a Tàrrega, i això la feia per sortir d'aquí. També va haver de pagar una fortuna de sotamà per poder venir a trobar-se amb mi a Colòmbia.»

Palmira i Marcel es coneixien des de feia anys, però la decisió de casar-se va arribar definitivament el febrer de 1943, quan Marcel li feu la proposta des de l'exili, i ho van fer per poders, és a dir, sense que en Marcel fos present a la cerimònia, quan ell ja feia dos anys que era a Colòmbia i cinc a l'exili.

Un cop reunits, Marcel i Palmira passarien tres anys vivint a Colòmbia abans d'anar-se'n cap al Brasil.

Les seves fotografies són un reflex de la sintonia que aquesta parella culta i esportiva de la Catalunya republicana va establir amb el seu país d'acollida, on van desembarcar el 1948, just en el moment que també el Brasil estava immers en el procés de renovació arquitectònica, econòmica i cultural que l'havia de convertir en el gran laboratori de la modernitat a l'Amèrica del Sud. Però també ho són de la recança d'haver hagut de marxar de la seva terra, que recordaven dinàmica i feliç, i de no tornar-hi sinó per morir, com en el cas de Palmira Puig, per un càncer fullminant.

Despidiéndose de la familia en el puerto, 1942

Casament, 1942

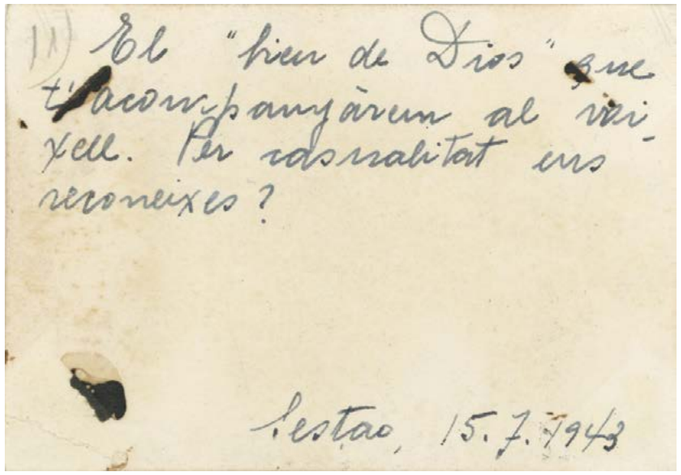

Reverso

Travesía a Colombia / Pasando el cabo de Hornos, 1942

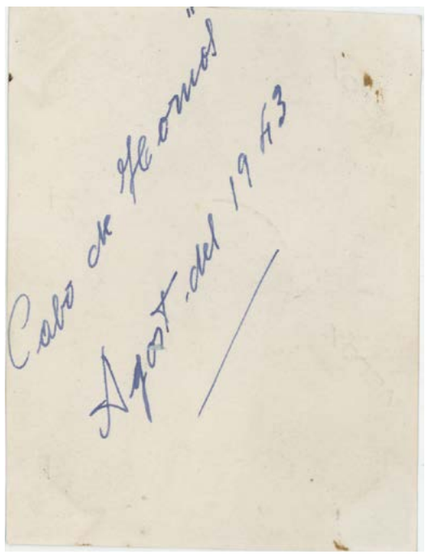

Reverso

Retrato llegando a Brasil

Marcel Giró. *Páginas del album de Brasil*, c. 1949

Marcel Giró. *Sem título* (Palmira Puig, Guarujá, Brasil) c. 1949

Marcel Giró. *Sem título* (Palmira Puig), c. 1950

Marcel Giró. *Sem título* (Palmira Puig), c. 1950

Marcel Giró. *Páginas del album São Paulo*, c. 1950

Marcel Giró. *Sem título* (Palmira Puig), c. 1950

2. Fotoclubismo. La Fotografia moderna brasilera i el Foto-Cine Clube Bandeirante

El Foto Cine Clube Bandeirante, fundat l'any 1939, va ser un moviment i una agrupació força important internacionalment, que va començar a posar en qüestió el pictorialisme i a integrar l'estètica moderna en la fotografia brasilera. Alguns dels seus membres van ser Thomaz Farkas, Eduardo Salvatore, Geraldo de Barros, Rubens Teixeira Scavone, German Lorca, José Oiticica Filho i Gaspar Gasparian, entre d'altres.

L'any 1950 marca el moment en què els fotògrafs vinculats al Foto Cine Clube Bandeirante van començar a trencar amb l'aïllament que la fotografia havia patit fins aleshores i a reivindicar-la com a expressió artística, autònoma, a partir de l'exploració i la recerca de nous enquadraments, geometries i jocs de llum i ombra. Neix en aquell moment l'Escola Paulista, corm la crítica va anomenar-la, en les publicacions especialitzades de l'època, per tal de designar les fotografies modernes del Foto Cine Clube Bandeirante. Marcel Giró va esdevenir-ne un dels membres més destacats i l'any 1956 Palmira Puig va ser també admesa en l'agrupació fotogràfica. És una de les poques dones -juntament amb Gertrudes Altschul, Menha S. Polacow, Barbara Mors i Duke G. Carneiro- que formarà part del grup experimental de fotografia i cinema.

El Foto-Cine Clube Bandeirante va ser un moviment i una agrupació força importants internacionalment, reivindicant la fotografia com una expressió artística autònoma.

Membres de FCCB en excursió fotogràfica a Paquetá, 1947

1r Saló d'Art Fotogràfic de São Paulo

Marcel Giró. *Finestra al cel*, c. 1950

Marcel Giró. *Estudo e sombra*, c. 1950

Marcel Giró. *Sem título*, c. 1950

Marcel Giró. *Sem título*, c. 1950

German Lorca. *Oca, Ibirapuera*, 1954

German Lorca. *Viaduto Santa Ifigênia*, c. 1953

Barbara Mors. *Acceso ao lago*, 1950

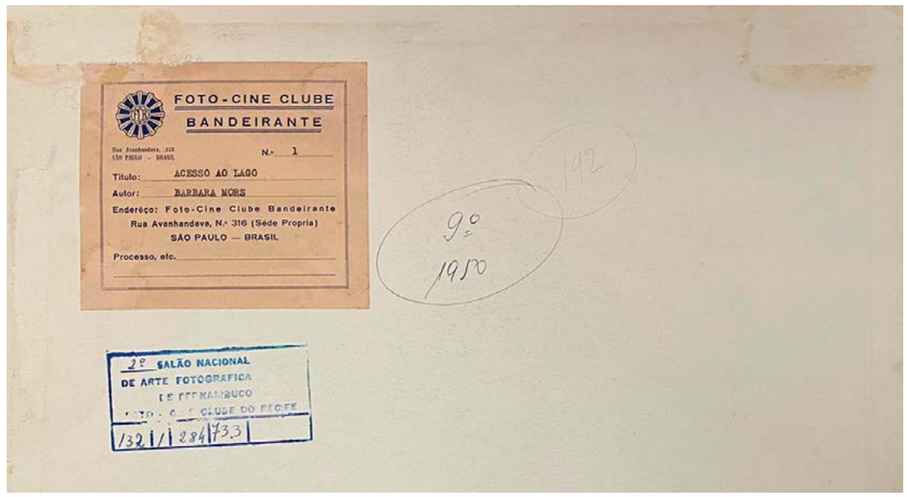

Reverso

Gertrudes Altschul. *Sem título*, c. 1955

Gertrudes Altschul. *Sem título*, c. 1950

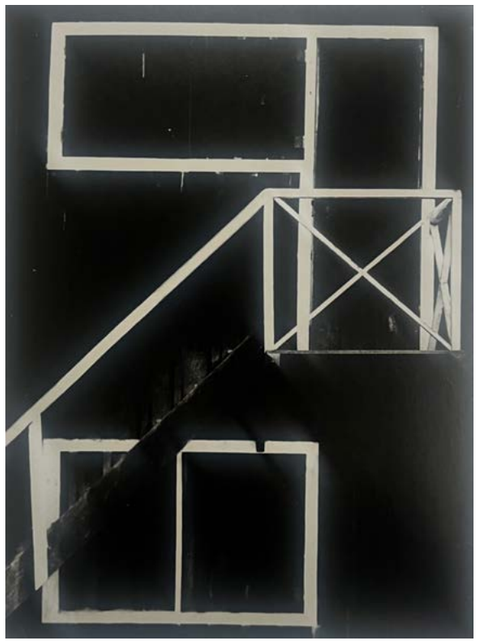

Eduardo Salvatore. *Janela*, c. 1956

Rubens Teixera Scavone. *Abstração*, 1953–54

Thomaz Farkas. *Apartamentos*, c. 1945

Thomaz Farkas. *Luminária, Cine Ipiranga*, c. 1945

Marcel Giró. *Sem título* (Palmira Puig), c. 1950

2. Palmira Puig i Marcel Giró. Un tàndem creatiu

L'any 1950, Marcel Giró (Badalona, 1913 - Mira-sol, 2011) ingressà al Foto Cine Clube Bandeirante, una associació fotogràfica de gran prestigi internacional on Palmira acabaria entrant-hi també el 1956. Allà, al Brasil, seguirien relacionant-se amb altres catalans que vivien a Sao Paulo -artistes, escriptors, músics i professionals diversos-, com ara el pintor Francesc Domingo -que tindria una gran amistat amb Marcel i que realitzaria un retrat de Palmira . Formarien part de la Catalonia Sociedade Paulista de Cultura, que acabaria esdevenint el Centre Català de Sao Paulo, una associació que es dedicava a impulsar projectes culturals i editorials a la ciutat i a mantenir la cultura catalana a l'exili, i que l'any 1954 col·laboraria en l'organització dels Jocs Florals a Sao Paulo.

La complicitat que els unia des de la primera joventut, i que es reflecteix en els retrats que es farien l'un a l'altra, pot induir a creure que també en el terreny creatiu formaven una mena de societat indivisible que el fet d'haver localitzat fulls de contactes signats o intervinguts per tots dos hauria acabat de confirmar. La hipòtesi és reconfortant i, pel que fa a la seva vida compartida, segurament fidel a la veritat, però per als investigadors representa un inconvenient molt comú: delimitar bé el que correspon a cadascú.

Palmira Puig. *Sin Título* (Marcel Giró), c. 1945

Marcel Giró. *Sem Título* (Palmira Puig), c. 1950

Marcel Giró i Palmira Puig. Autorretrat

Palmira Puig. *Folha de arquivo*, c. 1950

Palmira Puig. *Sin Título* (Marcel Giró), c. 1950

Marcel Giró. *Sem Título* (Palmira Puig), c. 1950

Marcel Giró. *Sem Título* (Palmira Puig, Met Museum NY), c. 1968

Marcel Giró. *Sem Título* (Palmira Puig, Met Museum NY), c. 1968

Marcel Giró. *Sem Título* (Palmira Puig, Met Museum NY), c. 1968

Marcel Giró i Palmira Puig. *Folha de contacto*, c. 1968

Palmira Puig. *Sin Título*, c. 1950

Marcel Giró. *Sem Título*, c. 1950

Marcel Giró i Palmira Puig. *Folha de contacto*, c. 1950

El Viatge a Eivissa

L'any 1953, en un dels primers viatges a Catalunya que feien des del seu exili brasiler, Palmira Puig i Marcel Giró van aprofitar per visitar l'illa d'Eivissa.

Les fotografies que van fer en aquest viatge tenen un valor especial per diferents motius. D'una banda ens mostren la puresa d'una Eivissa que, com tantes altres coses, ja no existeix. D'altra banda, revelen la complicitat de la parella com a fotògrafs i com a companys de vida: una barreja envejable de passió, joie de vivre i un talent artístic extraordinari.

Aquestes fotografies d'Eivissa mostren instants d'absoluta epifania per a Palmira i Marcel, però a través d'elles també és possible entendre l'alegria de viure, l'amor pel paisatge, pel país ...

Al vaixell rumb a Eivissa

Palmira Puig. *Sin Título* (Ibiza), c. 1953

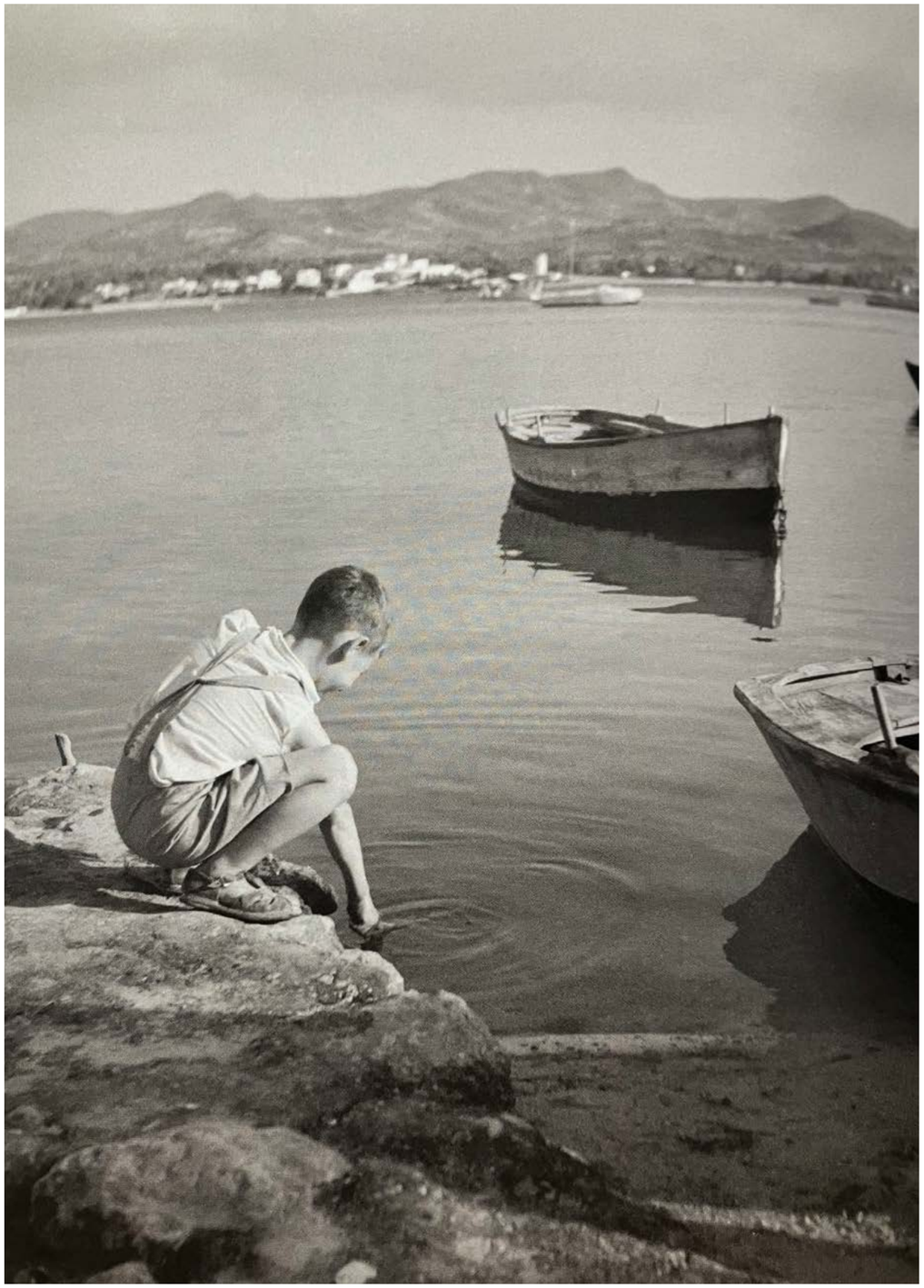

Palmira Puig. *Sin Título* (Ibiza), c. 1953

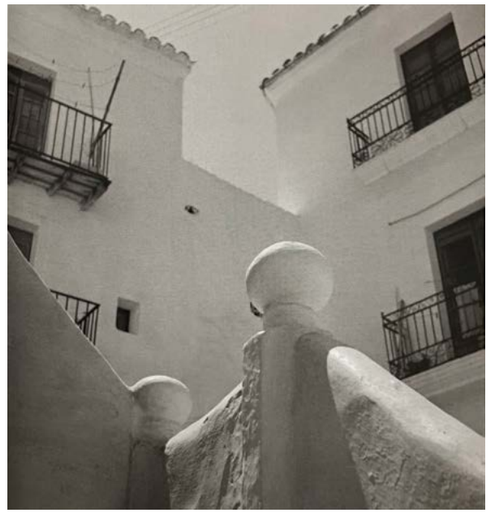

Marcel Giró. *Sin Título* (Ibiza), c. 1953

Palmira Puig. *Sin Título* (Ibiza), c. 1953

Marcel Giró. *Sin Título* (Ibiza), c. 1953

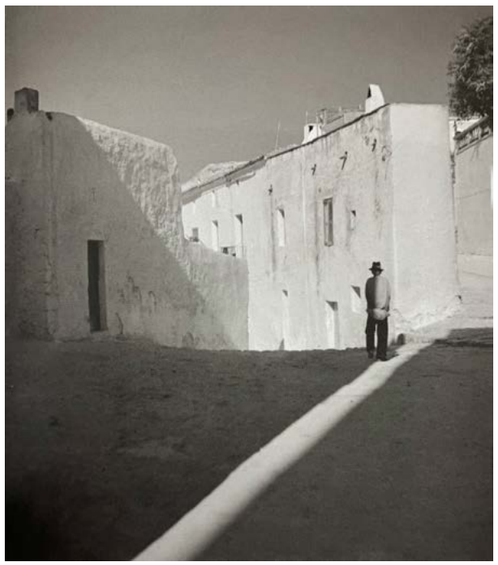

Palmira Puig. *Sin Título* (Ibiza), c. 1953

Marcel Giró. *Sin Título* (Ibiza), c. 1953

Palmira Puig. *Casal* (Ibiza), c. 1953

Palmira Puig. *Sin Título* (Ibiza), c. 1953

Marcel Giró. *Sin Título* (Ibiza), c. 1953

Palmira Puig. *Sin Título* (Ibiza), c. 1953

Palmira Puig. *Sin Título* (Ibiza), c. 1953

4. L'Estudi Giró

Segons explica Maria, seria la seva mare, Angelina, qui animaria Marcel i Palmira a convertir la seva afició en professió i a obrir l'estudi fotogràfic quan dubtaven sobre què havien de fer aleshores al Brasil. L'inauguraren l'any 1953 a l'avinguda República do Líbano, a Sao Paulo, i, sota el nom Estúdio Giró, esdevingué un dels estudis de fotografia publicitària més important del Brasil. J. R. Duran i Marcio Scavone són alguns dels prestigiosos fotògrafs que de joves hi treballaren com a aprenents. Palmira supervisava tots els productes finals que havien de sortir de l'estudi, contactava amb els directors d'art, controlava l'attrezzo i el maquillatge de les models i en alguns treballs també feia de model.

Palmira i Marcel obren el seu propi estudi a Sao Paulo l'any 1953. L'Estúdio Giró esdevindria un dels estudis de fotografia publicitària més importants del Brasil i es va mantenir en actiu fins el 1978, quan van decidir retornar a Espanya. La implicació de Palmira Puig en la tasca publicitària de l'Estúdio Giró feia que el seu criteri resultés sempre determinant per a l'aprovació final de les obres.

Estudio Giró, 1953

Fotos d'estudi

Fotos d'estudi

Fotos d'estudi

Fotos d'estudi

Marcel Giró. *Sem título*, c. 1960

Marcel Giró. *Folha de contacto*, c. 1960

Marcel Giró. *Sem Título* (Estudio Giró), c. 1970

5. L'obra de Palmira Puig

Palmira, que havia anat desenvolupant un estil propi capturant paisatges, natures mortes i fent retrats diversos, l'any 1956 ingressà al Foto Cine Clube Bandeirante i es convertí en una de les poques dones que formà part d'aquest grup experimental de fotografia i cinema. El seu estil era poètic i humanista -«molt contemporani, al cap i a la fi», en paraules de Rocío Santa Cruz-, buscava l'espontaneïtat i la naturalitat en els subjectes fotografiats; Palmira no els feia posar per a les fotografies. La figura humana i el seu entorn s'inscrivien en el «nou figurativisme» que sorgí a la darreria dels anys cinquanta a l'Escola Paulista. El 1960 participà en una exposició de la Societé Française de Photographie et de Cinématographie,la societat fotogràfica més antiga d'Europa, i anys després participaria, juntament amb Marcel, en nombroses exposicions internacionals com a membre del FCCB.

El seu estil era poètic i humanista í buscava l'espontaneïtat i la naturalitat en els subjectes fotografiats.

Palmira Puig va ser una de les dones que més vegades va participar a les exposicions nacionals i internacionals de l'entitat, juntament amb Gertrudes Altschul, Barbara Mors, Dulce G. Carneiro, Menha S. Polacov, Maria Helena S. Valente da Cruz i Alice A. Kanji. Eren poques, molt poques, en comparació amb el nombre i el prestigi que assolirien els seus col·legues masculins, que sovint eren els seus marits. Però no hi ha dubte de la valentia i sensibilitat amb què també van abraçar la modernitat i van assimilar el llegat de l'avantguarda d'entreguerres que havia portat a Amèrica la important colònia d'exiliats centre europeus.

Marcel Giró. *Sem Título* (Palmira Puig), c. 1960

Marcel Giró. *Sem Título* (Palmira Puig), c. 1953

Palmira Puig. *Esperando a filha.* c. 1950

Palmira Puig. *Sin Título* c. 1950

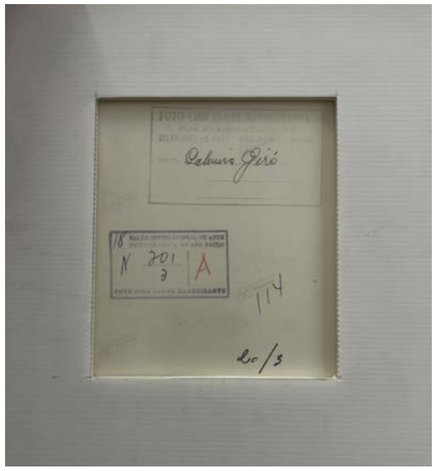

Reverso

L'obra de Palmira Puig s'articula també a partir de l'experimentació i audàcia en el tractament que dona a les seves imatges en blanc i negre. El corpus més important de les seves fotografies es caracteritza per la poesia i l'elegància de les seves natures mortes, paisatges i retrats. La importància que atorga a la figura humana i el seu entorn s'inscriuen en el nou figurativisme, que va sorgir a finals dels anys 50 al si de l'Escola Paulista. Les seves imatges, realitzades amb una gran discreció, ens apropen a la quotidianitat dels mercats i els seus habitants. Nens, venedores de flors i vells que tan sols ocasionalment miren a càmera i que ella fixa amb el seu objectiu. No són únicament retrats d'algú, sinó un producte de la seva voluntat. Concedeix una gran interès formal a retratar el seu entorn i una enorme tendresa en l'observació dels seus gests i tasques.

El corpus més important de les fotografies de Palmira Puig es caracteritza per la poesia i l'elegància de les seves natures mortes, paisatges i retrats

Palmira Puig. *Comportas*, c. 1950

Palmira Puig. *Enchente*, c. 1950

Palmira Puig. *Sin título*, c. 1950

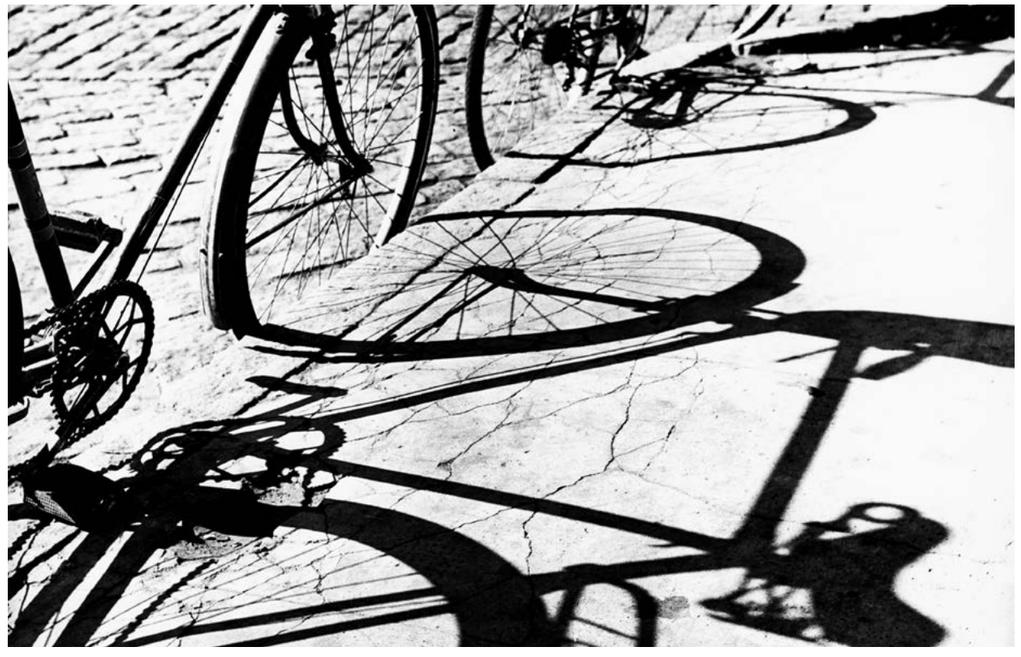

Palmira Puig. *Estudo*, c. 1950

Palmira Puig. *Sem título*

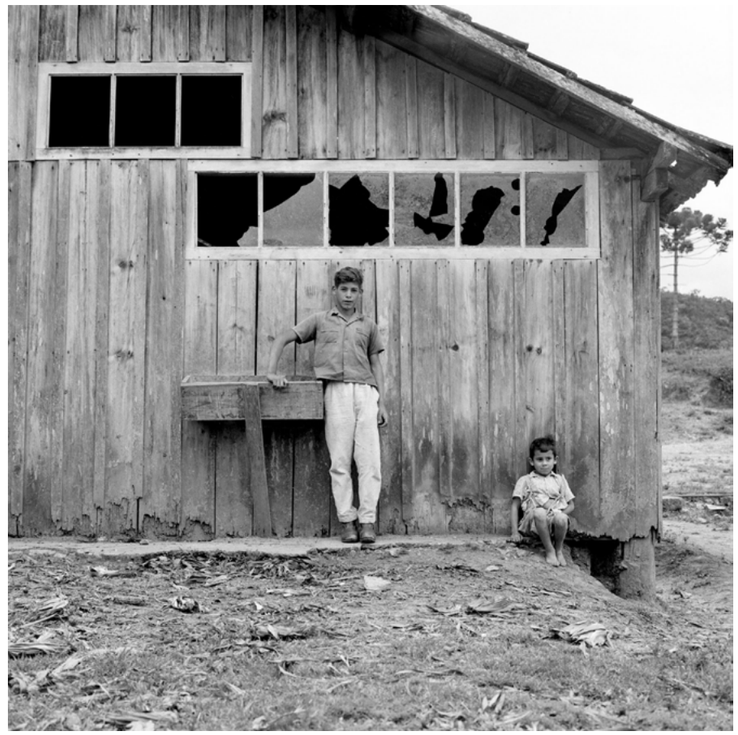

Palmira Puig. *Sem título*

Palmira Puig. *Sem título*

Palmira Puig. *O Avó*, c. 1950

Palmira Puig. *Sem título*, c. 1950

Palmira Puig. *Vendedora de flores*, c. 1950

Palmira Puig. *Sin Título*

Palmira Puig. *Sin Título*

Palmira Puig. *Casa Santa* c. 1953

Palmira Puig. *Estudo*, c. 1950

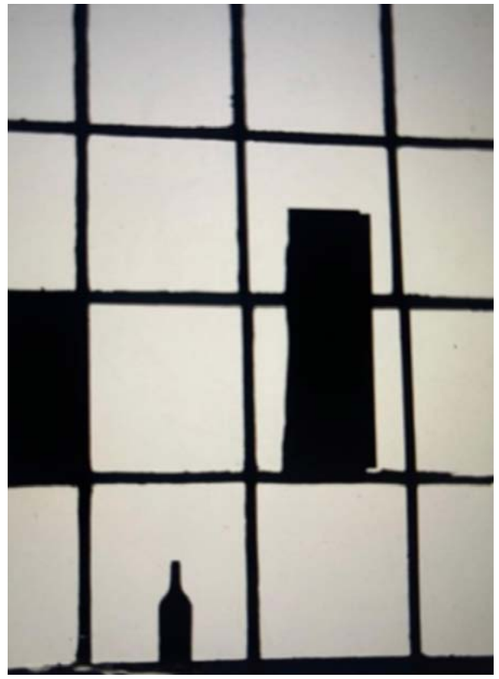

Palmira Puig. *Sem título*

Palmira Puig. *Sem título*

Informació

Horaris

Hivern (de l'1 d'octubre al 31 de maig)

- de dimarts a dissabte, de 10 a 14 h i de 16 a 18 h
- diumenges i festius, de 10 a 14 h

Estiu (de l'1 de juny al 30 de setembre)

- de dimarts a dissabte, de 10 a 14 h i de 17 a 19 h
- diumenges i festius, de 10 a 14 h

Tancat

1 i 6 de gener / 25 i 26 de desembre

Tarifes

Entrada general: 5€

Entrada reduïda: 2, 5€ (*)

El primer dimarts de mes: Gratuït

Comunitat MORERA: Gratuït

Més informació a morera.paeria.cat

MORERA
MUSEU D'ART MODERN
I CONTEMPORANI
DE LLEIDA

LA PAERIA
Ajuntament de Lleida